

Flest flytter innenfor egen kommune

I alle tider har det vært flere som flytter kort enn langt. I det gamle bondesamfunnet var det få som flyttet mellom lokalsamfunnene, men mange som byttet bosted innenfor et lokalsamfunn. I dag, når fysisk avstand betyr mindre på grunn av bedre transport og kommunikasjon, er fremdeles korte flyttinger det vanligste. I 2004 flyttet 8,5 prosent av befolkningen innenfor landets kommuner. Det er mer enn dobbelt så mange som mellom kommunene, og fem ganger så mange som mellom to landsdeler.

Tanja Seland Forgaard

I denne artikkelen skal vi hovedsakelig se på trekk ved flyttemønsteret innenfor landets kommuner, og i noen grad se på forskjellene i flyttemønsteret innenfor kommunene, mellom dem og mellom landsdeler. Hovedfokus i artikkelen vil være flyttemønsteret i 2004, men utviklingen fra 1999 vil også bli belyst. Vi kan ikke se utviklingen for flytting innenfor kommunene i et lenger perspektiv enn fra 1999 da SSB ikke har tilgjengelig statistikk på dette området lenger tilbake.

Det har vært skrevet lite om flytting innenfor kommunene, og nettopp derfor er det viktig å fokusere på denne typen flytting. Flytting innenfor kommunene er ikke i samme grad som flytting mellom kommuner og landsdeler, påvirket av de økonomiske svingningene og utviklingen på arbeidsmarkedet. Flytting innenfor kommunene er i langt større grad knyttet til endring i livsfase og familieendring, og er sterkere knyttet til boligmarkedet. Vi ser stadig store oppslag i aviser som handler om boligmarkedet. Aftenposten skrev 7. april 2005 at "Nordmenn flytter som aldri før". 14. oktober 2004 ble det publisert en artikkel i samme avis med tittel "Eldre flytter nesten ikke", mens 6. januar 2005 ble det publisert en lignende artikkel med overskriften "Folk over 50 rømmer huset". Disse artiklene tar for seg flytteaktiviteten i Norge på ulike geografiske nivåer.

En stadig større del av flyttingen i landet skjer i storbyområdene. Nyinnflytting til byen, videreflytting til omlandet i familiefasen og internflytting i byene er deler av et voksende hele. Det er nødvendig å beskrive flyttemønsteret innenfor kommunene, i tillegg til flytting mellom kommunene, for å forstå både boligmarkedets dynamikk og folks flytteevaner bedre.

Ulike årsaker til at folk flytter

For om lag 100 år siden, da Norge var et utpreget bondesamfunn, var det forholdsvis sjeldent at folk flyttet mellom to lokalsamfunn, mens flytting innenfor lokalsamfunnene var vanligere (Sørli 2003). Mye av dette skyldes nok dårlig transport og kommunikasjon, men også at man ikke trengte å flytte ut av kommunen på grunn av arbeid eller annet. I bondesamfunnet var arbeidsmarked og lokalsamfunn tilnærmet det samme. Først ved industrialiseringen kom langveisflyttingen. På hele 1900-tallet har vi sett at folk flyttet fra distriktene til byene og områdene rundt. Denne sentraliseringen har medført at stadig flere bor i de sentrale kommunene, men også at flere fødes og vokser opp der. I 1900 bodde om lag én av fem i landets ti største kommuner, i 1970 var tilsvarende tall én av fire mens ved inngangen til 2005 bodde nesten hver tredje person i landets ti største kommuner.

Tanja Seland Forgaard er førstekonsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk (tanja.seland.forgaard@ssb.no).

Når stadig flere, både absolutt og relativt sett, bor i de største kommunene, er det også naturlig at flytteaktiviteten innenfor kommunene blir større. Når mange mennesker bor på et forholdsvis lite geografisk område, er det gjerne mer næringsvirksomhet, bredere arbeidsmarked og høyere aktivitet på andre og nærliggende områder. En konsekvens av dette er at mange ikke trenger å flytte langt for å skaffe seg arbeid, men kan nøye seg med å finne annen bolig innenfor samme kommune når ønsket, eller behovet, for ny bolig er der. Noen vil sannsynligvis velge å flytte for å bo nærmere den nye arbeidsplassen, uten at flyttingen har sammenheng med familieetablering, men de vil fortsette å bo i samme kommune.

Som nevnt, er det flere årsaker til at folk flytter. I litteratur som omhandler migrasjon og flytting, refereres det ofte til såkalte "push"- og "pull"-faktorer. "Push"-faktorer er det som gjør at folk ønsker, eller må flytte fra det stedet og boligen de bor i. "Pull"-faktorer er det som lokker på et annet sted. Hvilke faktorer som gjør at folk ønsker å flytte eller ikke, og hvor de eventuelt flytter, er avhengig av hvilken livsfase man befinner seg i.

"For det enkelte individ er flytting ofte et naturlig ledd i et vanlig livsløp. Vi flytter som unge bort fra foreldrehjemmet, etter en tid aleine flytter vi kanskje sammen med en partner, skaffer eventuelt et nytt sted å bo om familien vokser, og finner kanskje ut at denne boligen er blitt for stor når man blir eldre og aleine. For mange er dessuten flytting et nødvendig ledd for å utvikle en karriere" (Østby 2002).

En singel mann på jakt etter jobb har naturligvis andre ønsker og behov enn en familie med to små barn hvor begge foreldrene er i fast jobb som de trives i. Den single mannen vil følgelig også ha ulike "push"- og "pull"-faktorer enn småbarnsfamilien. Samtidig har hendelsesforløpet i livet betydning for i hvilken grad personer velger å flytte eller ikke, eller hvor de velger å flytte. Resultatet av en tenkt flytting kan bli forskjellig hvis den single, nyutdannede mannen får kjæreste før jobb, enn hvis han får jobb før kjæreste (Sørli 2003).

Flytting *innenfor kommunen* er i de fleste tilfellene korte flyttinger. Det betyr at de som flytter, forflytter seg innenfor et forholdsvis lite geografisk område. Flyttingen innebærer i liten, eller ingen grad skifte av nærmiljø. Primært er det snakk om skifte av bolig, ikke av arbeid eller annet. Flytting innenfor kommunen er i de fleste tilfellene motivert av ønske eller behov for ny bolig, gjerne på grunn av familieendring. Flyttingen gir ofte skifte av fysisk nærmiljø, men ikke nødvendigvis sosialt nærmiljø. Motpolen til flytting innenfor kommunene, er flytting *mellom landsdeler*. I de aller fleste tilfellene er dette lange flyttinger. De strekker seg over et stort geografisk område, og er i langt større grad motivert av arbeid eller studier. Lange flyttinger medfører ofte skifte av miljø, både fysisk og sosialt. Flytting *mellom kommuner* kan være både lange og korte. Motivet for flyttingen er ofte en kombinasjon av ønske og behov for annen bolig, familieendring, jobb, studier eller skifte av miljø. Det er likevel interessant å se på en del sammenligninger mellom flytting innenfor kommunene og flytting mellom kommunene. Mange av flyttingene mellom to kommuner går fra en landsdel eller et fylke til et annet, mens andre strekker seg 100 meter over kommunegrensa. De sistnevnte har mest til felles med flytting innenfor en kommune.

Nedgang mellom kommunene - økning innenfor

I perioden 1999-2004 flyttet folk mindre mellom kommunene og landsdelene, både absolutt og i forhold til folke­mengden. Flest flyttet mellom kommunene i 2002 og færrest i 2004. Når det gjelder flytting innenfor kommunene, har trenden vært motsatt, og vi har fått flere registrerte flyttinger i perioden. Det ble registrert færrest flyttinger innenfor kommunene i 2000 og flest i 2003. Totalt for perioden var det en økning på om lag 57 000 flyttinger innenfor kommunen i den aktuelle perioden. Det er mye som tyder på at en innstramning av meldepraksis er årsak til mye av denne økningen, og at det ikke bare skyldes at flere flytter.

Skjerpet praksis for melding av flytting

Økningen i antall flyttinger innenfor kommunene skyldes ikke nødvendigvis bare at flere personer flytter. Innstramning av meldepraksis forklarer sannsynligvis noe av økningen. Det er de registrerte flyttingene som teller. Dette antallet samsvarer ikke nødvendigvis med antallet personer som faktisk har flyttet. Folk er jevnt over flinkere til å melde flytting mellom kommuner, enn innad i kommunen. Det skyldes blant annet at man må være registrert bosatt i en kommune for å kunne kreve offentlige ytelser. Familier med barn i offentlig barnehage eller skole må også melde flytting for å bli overført til en annen kommune. Når man blir boende i samme kommune, er det ikke like mange grunner for personer til å melde flytting, og mange lar av den grunn være å melde fra selv om det er lovpålagt. Likevel er det mye som tyder på at flere melder flytting nå enn for noen år tilbake. Det har spesielt gitt seg utslag på flyttinger innenfor kommunene. Ifølge Skattedirektoratet har det de siste årene blitt en innstramning av praksis på dette området. Innføringen av bolignummer i 2001, og gjennomføringen av folke- og bolig­tellingsen samme år gjorde registreringen av flytting enklere, og en del feilregistreringer ble oppdaget. Fokuset på adresseendring og adresser økte også som et resultat av fokus på bolignummer og folketellingen. Dette har sannsynligvis gjort flere oppmerksomme på at man har plikt å melde flytting, også ved flytting innenfor samme kommune og i samme boligblokk. Det er derfor sannsynlig at ikke hele økningen i antallet flyttinger innenfor kommunene er en reell økning i antall personer som flytter.

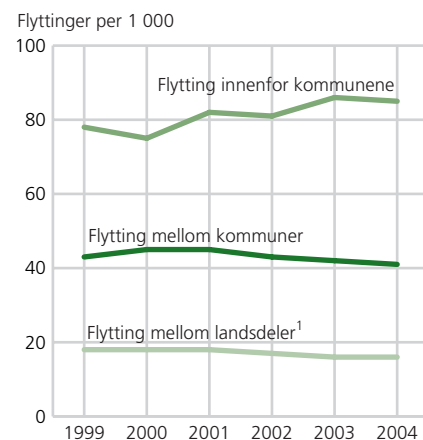
To av tre flyttet innenfor kommunegrensene

I 2004 ble det totalt registrert 582 500 flyttinger innenfor Norges grenser. To av tre som flyttet, flyttet innenfor samme kommune. 392 000 av flyttingene ble registrert innenfor kommunegrensene, og det tilsvarer 8,5 prosent av befolkningen, mens 190 500, eller 4,1 prosent, flyttet mellom to kommuner. 73 700, eller 1,6 prosent av befolkningen, flyttet fra en landsdel¹ til en annen da de byttet kommune. Det er antall flyttinger som blir registrert, og personer som flytter mer enn en gang i løpet av et kalenderår, blir følgelig registrert flere ganger samme år.

Flest flytter innenfor de største og mest sentrale kommunene

På landsbasis flyttet 8,5 prosent av befolkningen innenfor kommunegrensene i 2004. I 55 av landets 434 kommuner lå flyttenivået som på landsgjennomsnittet eller over. I om lag 20 av landets kommuner flyttet 10 prosent eller mer av befolkningen, mens i 11 kommuner flyttet mindre enn 2 prosent til en annen bolig innenfor samme kommune. Flest flytter innenfor de kommunene som har flest innbyggere. Det er tilnærmet en lineær sammenheng mellom absolutt innbyggertall i kommunen og antallet som flyttet. Også når vi tar hensyn til folketallet i kommunene, og ser på de relative flyttetallene, er det

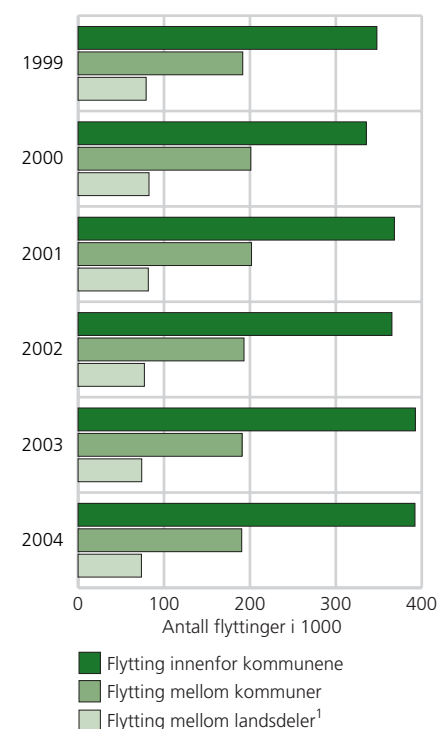
Figur 1. Innenlandske flyttinger per 1 000 middelfolkemengde. 1999-2004

¹ Beregningene er laget med utgangspunkt i syv landsdeler.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Innenlandske flyttinger. Absolutte tall. 1999-2004

¹ Beregningene er laget med utgangspunkt i syv landsdeler.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

en klar sammenheng mellom kommunens innbyggertall og mobiliteten innenfor kommunen.

De største kommunene er også de mest sentrale. Om lag 80 prosent av Norges befolkning bor i sentrale områder (sentralitet 3 og 2) (se boks 1), og 85 prosent av alle flyttingene innenfor kommunene finner sted i samme område. Flytteaktiviteten øker med kommunens størrelse og sentralitet. I de mest sentrale kommunene (sentralitet 3) flyttet 9,5 prosent av befolkningen innenfor kommunegrensene i 2004. For noe sentrale kommuner (sentralitet 2), flyttet 8,5 prosent av befolkningen. I mindre sentrale kommuner, (sentralitet 1 og 0), flyttet henholdsvis 7,3 og 5,4 prosent av befolkningen innenfor kommunegrensene.

Boks 1. Definisjon av sentralitet

- * Sentrale kommuner (kode 3): Omfatter et tettsted på minst 50 000 innbyggere som har funksjon som landsdelssenter, eller som ligger innenfor 75 minutters (for Oslo 90 minutters) reisetid til et slikt tettsteds sentrum.
- * Noe sentrale kommuner (kode 2): Omfatter et tettsted med folketall mellom 15 000 og 50 000, eller ligger innenfor 60 minutters reisetid til et slikt tettsteds sentrum. Fyller ikke kravet til sentralitet 3.
- * Mindre sentrale kommuner (kode 1): Omfatter et tettsted med folketall mellom 5 000 og 15 000, eller ligger innenfor 45 minutters reisetid til et slikt tettsteds sentrum. Fyller ikke kravet til sentralitet 3 eller 2.
- * Minst sentrale kommuner (kode 0): Omfatter ikke noen av de aktuelle tettstedene og ligger heller ikke innenfor 45 minutters reisetid til noen av disse tettstedene.

Kilde: Standard for kommuneklassifisering, SSB

Det er ikke overraskende at vi finner en sammenheng mellom antall innbyggere og antallet som flytter i en kommune. Jo flere mennesker, jo flere potensielle personer er det som kan flytte på seg. Men dette er ikke det eneste viktige i denne sammenheng. Befolkningen i større byer og kommuner er generelt yngre enn i de mindre kommunene, og unge voksne flytter hyppigere enn andre grupper. I de større byene er det flere muligheter for å skifte arbeid uten å måtte flytte ut av byen, og man har også flere alternativer for valg av bosted innenfor samme kommunegrense. Mange i de største byene velger derfor gjerne å

bytte bolig i samme by, i stedet for å flytte til en annen kommune. Det er heller ikke overraskende at en større andel av befolkningen flytter innenfor kommunene i sentrale kommuner enn i mindre sentrale kommuner. Hvis det er snakk om å bytte bolig, har folk i usentrale strøk færre tilbud og sannsynligvis mindre behov for å flytte innenfor kommunen enn de som bor i sentrale strøk. På landsbygda og mindre steder er boligprisene lavere enn i byene, og mange har råd til å kjøpe enebolig som sin første bolig, for så å bli boende der i en årrekke.

Folk i byene har gjerne en lengre boligkarriere hvis enebolig er målet. Man flytter gjerne først på hybel, så en liten leilighet, en litt større leilighet etter noen år, så en enda større leilighet når familien vokser før de til slutt kanskje har råd til en enebolig. Når og hvis eneboligen er sikret, blir de værende. I mange tilfeller vil denne eneboligen ligge i nærkommunen til storbyene, og dermed blir flytteaktiviteten innenfor disse kommunene noe lavere enn forventet, folketallet i kommunen tatt i betraktning. Som vi skal se senere, flytter folk etter 40-årsalderen langt sjeldnere enn landsgjennomsnittet.

Sørli (2003) viser at det er innenfor de største byene at folk er mest bofaste, mens de er minst bofaste i perifere områder. En rekke personer er fulgt fra de var 15 år til de var ca. 37 år. Resultatene viser at halvparten av mennene og 43 prosent av kvinnene som bodde i landets seks største byer, ble boende. Vi har i den senere tid også sett at pendling blir stadig vanligere. Man skifter ikke nødvendigvis kommune om man får nytt arbeid i en annen. I perifere

Flytting i kommunene

områder ble 38 prosent av mennene og 21 prosent av kvinnene boende i oppvekstkommunen. Folk i de sentrale områdene blir boende i kommunen når livsfasene endrer seg, mens de som bor på landet i større grad må flytte ut av kommunen.

Oslos befolkning flytter mest

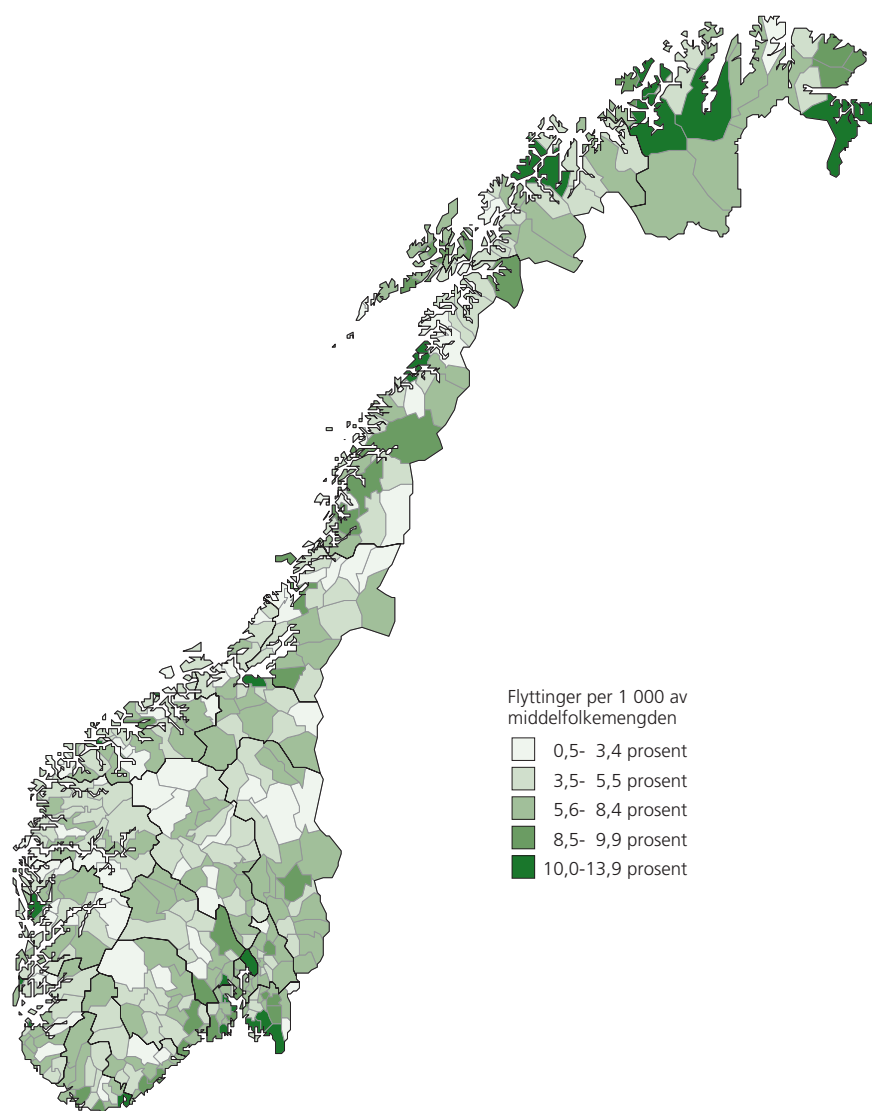
Blant kommuner med flest registrerte flyttinger var Oslo på topp i 2004 med 73 200, etterfulgt av Bergen (26 600), Trondheim (17 000) og Stavanger (12 000). Når vi kun ser på de absolutte tallene, er det forholdsvis store forskjeller mellom kommunene. I forhold til folketallet (middelfolkemengden) var det flest som flyttet innenfor kommunene Oslo (13,9 prosent), Tromsø (12,9 prosent), Bodø (12,4) og Sandefjord (11,9 prosent). Kartet i figur 3 viser flytting innenfor alle landets kommuner i forhold til middelfolkemengden. Der ser vi klart områdene hvor det er størst flytteaktivitet i kommunene. Flere kommuner i nærheten av Oslo med forholdsvis høyt innbyggertall viser lave flyttetall, folkemengden tatt i betraktning. Bærum ligger for eksempel godt under landsgjennomsnittet med 7,1 prosent. Dette kan ha sammenheng med at mange flytter ut fra Oslo til de nærliggende kommunene når det kommer barn i familien. Flyttetallene viser at det er mange småbarnsfamilier som flytter fra Oslo til kommunene i Akershus. Når familier først etablerer seg i utkanten av hovedstaden, er det naturlig at de flytter til en bolig som de ikke må flytte fra med det første fordi familien blir større.

Videreflyttingen fra Oslo var noe lavere i 2003 og 2004 enn i årene før, men det var en økning i flytting innenfor Oslo i samme tidsrom. Dette kan tyde på at internflytting i Oslo kompenserte for noe av videreflyttingen. Ifølge Sørli (2004) flytter om lag 60 prosent av de som flytter til en storby i alderen 15-35 år ut igjen innen fylte 35 år.

Liten forskjell mellom kvinner og menn på landsbasis ...

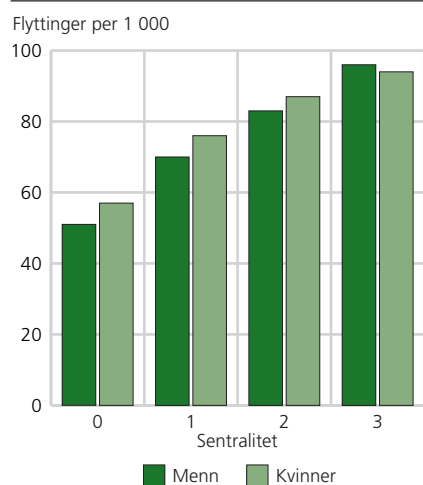
Det er en litt større andel kvinner enn menn som flytter innenfor kommunene, med 8,6 mot 8,5 prosent. Når det gjelder flytting mellom kommunene, er det en litt større andel menn enn kvinner som flyttet i 2004 med 4,2 mot 4,1 prosent. Gjennom etterkrigstida fram til 1988 var mobiliteten mellom

Figur 3. Flytting innenfor kommunene i forhold til middelfolkemengden i 2004. Prosent. Landsgjennomsnitt 8,5

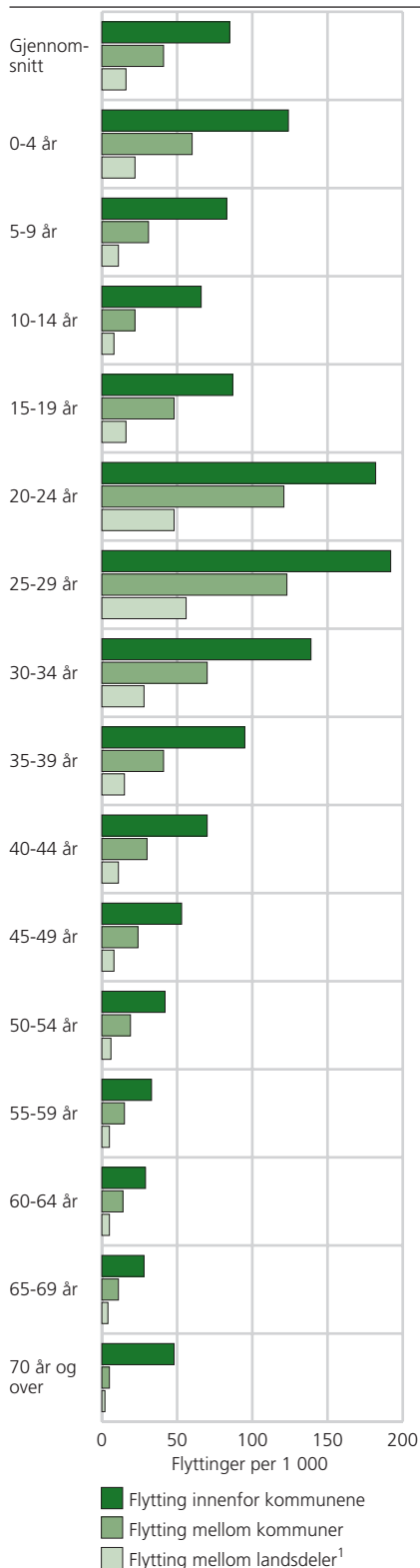
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 4. Flytting innenfor kommunene per 1 000 middelfolkemengde 2004. Kjønn og sentralitet

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Flytting innenfor kommunene, mellom kommuner og mellom landsdeler per 1 000 middelfolkemengde. 2004

¹ Beregningene er laget med utgangspunkt i syv landsdeler.
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

kommunene høyere for kvinner enn menn, men forskjellen ble stadig mindre. Etter 1988 har den vært høyest for menn, selv om forskjellen ikke er særlig stor. Disse endringene skyldes delvis en endring i befolkningsstrukturen. Det er flere eldre kvinner enn menn, og eldre flytter mindre enn resten av befolkningen.

... men kvinner flytter oftere i mindre sentrale kommuner

Vi finner en forskjell på menns og kvinners flyttemønster når vi tar hensyn til kommunens sentralitet, figur 4. I de mindre sentrale kommunene (sentralitet 0 og 1) er det en klart større andel kvinner som flytter innenfor kommunegrensene. Også innenfor de noe sentrale kommunene flytter kvinner hyppigst. I de mest sentrale kommunene (sentralitet 3) er trenden omvendt. Her flytter menn hyppigere enn kvinner. Vi ser at jo mindre sentral kommunen er, jo større er andelen kvinner i forhold til andelen menn som flytter. Noe av forklaringen kan være eierskap og forpliktelse knyttet til gårdsdrift. I de tilfellene hvor mannen eier gård er det mer naturlig at kvinnen flytter til mannen når de etablerer familie. Ved et eventuelt samlivsbrudd vil det av samme grunn være naturlig at kvinnen er den som må flytte fra parets hjem.

Det bor også flere eldre i mindre sentrale kommunene. Eldre kvinner flytter i større grad enn eldre menn. På den måten kan alderssammensetningen også ha betydning når man ser på sentralitetsnivået på kommunene.

Livsfase påvirker flyttingen

Flyttemønsteret varierer med livsfasene. Alder har størst betydning for flytteaktiviteten, men sivilstatus har også en viss betydning. Flyttemønsteret innenfor kommuner, mellom kommuner og mellom landsdeler er forholdsvis likt når vi sammenligner ulike aldersgrupper. Personer i 20-årene er mer mobile. Skilte menn flytter oftere enn skilte kvinner i alle

aldre. I de neste avsnittene vil vi se på ulikheter i flyttemønstrene etter alder og sivilstatus.

Stor forskjell i flyttehyppigheten til barn

Barn under 19 år følger i stor grad foreldrenes flyttemønster. Det er familien som flytter, og barna følger med. Barn i alderen 0-4 år flytter oftere enn gjennomsnittsnordmannen. I overkant av 12 prosent av barna i alderen 0-4 år flyttet innenfor en av landets kommuner i 2004. Det er naturlig å forvente at mange ønsker å bli boende i samme kommune, og at motivene for å flytte med småbarn i familien er en ny og større bolig, eller en bolig som ligger i mer barnevennlig strøk.

Barn i aldersgruppene 5-9 år og 10-14 år flytter i mindre grad enn andre grupper. Det gjelder både innenfor kommunene og mellom dem, eller mellom landsdeler. Dette skyldes sannsynligvis at barn i disse aldersgruppene er i en sårbar alder, og at mange foreldre unngår å flytte fra kommunen slik at barna må bytte skole og nærmiljø. Flytting innenfor kommunen gir i de fleste tilfeller langt mindre endringer for barna, enn flytting til en annen kommune eller landsdel.

Unge kvinner flytter mest

Kvinner i alderen 20-24 år flytter hyppigst innenfor kommunene. Hver femte kvinne og hver sjettede mann i alderen 20-24 år flyttet til et nytt bosted i samme kommune i 2004. I forhold til folketallet var det flest menn i alderen 25-29 år som flyttet, mens nivået for kvinner i samme alder var omtrent som for aldersgruppen 20-24 år. Flyttemønsteret innenfor kommunene viser i denne sammenheng mye av det samme som flytting mellom kommunene, bare at flyttehyppigheten er større. Når det gjelder flytting mellom landsdeler, er det kvinner i aldersgruppen 25-29 år som flytter hyppigst med 5,7 prosent. Forskjellen mellom menn og kvinner er liten. Fra 30-årsalderen går mobiliteten sterkt tilbake for begge kjønn, enten det er innenfor kommuner, mellom kommuner eller mellom landsdeler, men nedgangen er størst for kvinner. Fordi vi vet at kvinner danner familie i yngre alder enn menn, er ikke dette overraskende. Prosentvis er nedgangen størst for flytting mellom landsdeler og minst for flytting innenfor kommunene.

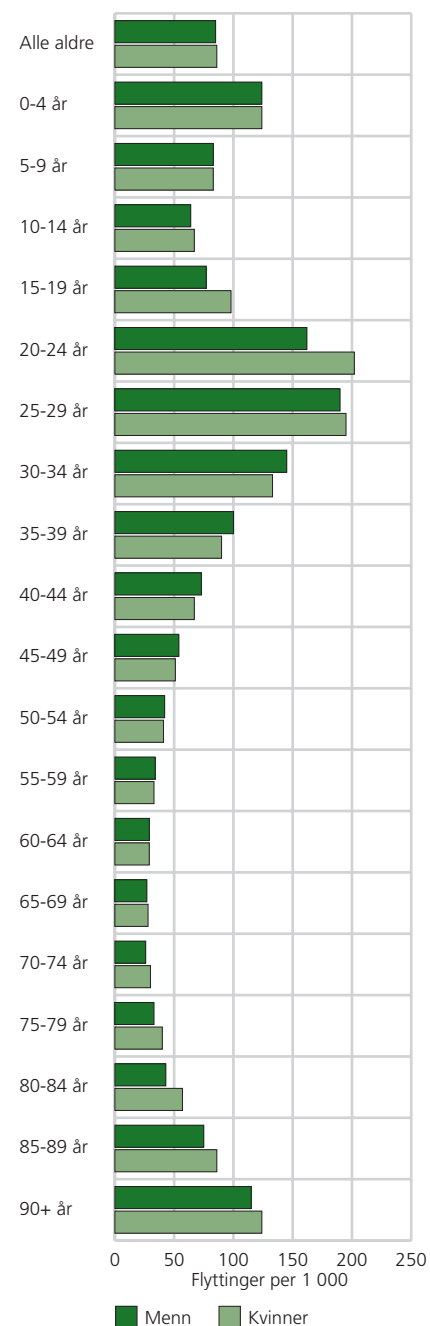
Personer i 20-årene flytter oftest i de største kommunene

Det er spesielt innenfor de største kommunene at personer i 20-årene flytter ofte. Oslo og de mellomstore kommunene som ligger høyt på landsgjennomsnittet for alle aldersgrupper, har høy mobilitet innenfor kommunen for personer i alderen 20-24 år og 25-29 år. Landsgjennomsnittet for disse aldersgruppene var henholdsvis 18,2 og 19,2 prosent. I Oslo flyttet hele 29,2 prosent i aldersgruppen 20-24 år innenfor kommunen, og lå dermed på topp for denne aldersgruppen i 2004. Tromsø lå på topp for aldersgruppen 25-29 år med 29,2 prosent. Også i de andre større byene flyttet om lag 25 prosent av personene i 20-årene innenfor kommunen de bodde i 2004. Et interessant trekk er at det er færre kommuner som ligger over landsgjennomsnittet for de aktuelle aldersgruppene enn for landet som helhet.

Få eldre flytter ut av hjemkommunen

Innledningsvis i artikkelen så vi at Aftenposten hadde et oppslag om at "Eldre flytter nesten ikke". I hvilken grad dette er tilfellet, kommer helt an på hvilket geografisk nivå vi befinner oss på og hvor detaljert vi studerer

Figur 6. Aldersavhengige flytterater per 1 000 middelfolkemengde. Flytting innenfor kommunene. Menn og kvinner. 2004

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

aldersfordelingen. Hoveddelen av eldre som flytter på seg, flytter innenfor kommunen. Svært få tar skrittet ut av bostedskommunen til andre kommuner.

Mellom kommuner og mellom landsdeler flytter personer på 40 år og eldre langt sjeldnere enn andre aldersgrupper. Jo eldre man blir, jo mindre flytter man. Godt under 1 prosent av de eldre over 70 år flyttet mellom to kommuner i 2004. Blant personer i alderen 40-44 år flyttet 1,1 prosent mellom to landsdeler, mens bare om lag 2 promille av eldre over 70 år flyttet mellom to landsdeler. Jo lengre flyttingen er, jo færre eldre er det som flytter, se figur 5.

Flyttemønsteret innenfor kommunene er veldig ulikt det vi finner mellom kommuner og landsdeler for de eldste i samfunnet. I 2004 ble det registrert 24 500 flyttinger blant eldre over 70 år innenfor kommunene. Dette omfatter om lag 6 prosent av alle flyttingene innenfor landets kommuner i 2004. Blant personer 90 år eller eldre ble det registrert 3 500 flyttinger, eller i underkant av 1 prosent av flyttingene. Flyttehyppigheten innenfor kommunene er lavest for aldersgruppen 65-69 år, og den øker igjen ved 70-årsalder. Blant eldre over 70 år flyttet 4,6 prosent innenfor landets kommuner i 2004. Det var større flytteaktivitet i den eldste aldersgruppen, over 90 år, med 12,2 prosent (se figur 6). Det betyr at 90-åringene har samme mobilitetsnivå som personer midt i 30-årene. At flyttehyppigheten blant eldre er så høy innenfor kommunene har sannsynligvis sammenheng med at mange etter hvert flytter til mindre og mer tilrettelagte boliger. Det kan være omsorgsbolig eller alders- og sykehjem i kommunen.

Eldre kvinner flytter oftere enn eldre menn

Det er større flyttehyppighet innenfor kommunene blant kvinner enn menn for alle aldersgruppene over 65 år. 12,4 prosent av kvinnene og 11,4 prosent av mennene over 90 år flyttet innenfor kommunene i 2004. Kvinner lever i gjen-

nomsnitt lenger enn menn, og av den grunn er det naturlig at flere kvinner bor alene og etter hvert flytter fra boligen. Regler for flytting tillater ikke flyttemelding hvis en av ektefellene flytter til omsorgsbolig, så lenge ekteparet fortsatt har felles bolig. Dette medfører at en del flyttinger ikke blir registrert så lenge begge partene er i live. Denne praksisen kan naturlig nok påvirke flyttetallene for de eldste, og slå ut ulikt for kjønnene fordi mannen i de fleste tilfellene dør før kona.

Mange eldre flytter i de minste kommunene

Det er særlig innenfor de minste kommunene at eldre personer flytter. For øvrig ligger mange kommuner, også de større bykommunene, på landsgjennomsnittet eller over når det gjelder flyttinger blant personer 70 år eller eldre. At det ikke er større flytteaktivitet i de større bykommunene sammenlignet med resten av landet, kan være et utslag av satsning på hjemmebaserte tjenester framfor sykehjems plasser. Det har vært et politisk mål at eldre skal kunne bo i eget hjem så lenge som mulig. I distriktene, der avstandene er store, kan det være vanskelig og kostbart med hjemmebasert omsorg. Mindre sentrale kommuner kan se seg nødt til å tilby tjenester i omsorgsboliger eller sykehjem.

Skilte og separerte flytter oftere enn andre

Skilte og separerte personer flytter hyppigere enn andre. 12,5 prosent av alle skilte og separerte flyttet innenfor kommunene i 2004, mens tilsvarende tall for ugifte og gifte var 11,8 og 4,3 prosent.

At skilte og separerte flytter oftere enn andre, er kanskje ikke så uventet. Når et forhold splittes opp, må minst en av partene nødvendigvis flytte. Mange skilte, og mange ugifte, vil etter hvert muligens danne (ny) familie og flytte sammen med en partner. Ugifte kan være barn som flytter samtidig med foreldrene, men det er også barn som flytter fra foreldrenes hus til egen bolig og personer som danner samboerpar. Den lave mobiliteten til gifte skyldes nok langt på vei at det ikke bare er enkeltpersonens forhold som avgjør. Andre i familien har sine begrunnelser for å flytte eller å bli boende.

Flyttehyppigheten blant skilte innenfor kommunene er høyere for menn enn for kvinner i så godt som alle aldersgruppene. Det samme gjelder for gifte, med unntak av aldersgruppene eldre enn 70 år. Mellom kommunene er det ingen forskjell mellom kjønnene totalt sett, men gifte menn flytter oftere enn gifte kvinner i aldersgruppene 20-24 år og 25-29 år. I alle andre aldersgrupper flytter gifte kvinner oftere enn gifte menn.

Skilte og separerte flytter hyppigere enn andre grupper i så godt som alle aldersgrupper. Gifte for sin del flytter hyppigere enn ugifte i aldersgruppene 15-19 år og 20-24 år, og det er forholdsvis liten forskjell for aldersgruppen 25-29 år. Dette er ikke unaturlig med tanke på at unge personer som er gift, sannsynlig har blitt det nylig, og at flyttingen av den grunn gjenspeiler mye av familieetableringen. Dessuten er det forholdsvis få som er gift i de yngste aldersgruppene, slik at små absolutte tall kan gi relativt store utslag.

Oppsummering

I denne artikkelen har vi sett at det er flere som flytter innenfor sin egen kommune, enn mellom kommuner. Det er jevnt over i de største byene, og i de mest sentrale kommunene, at flest bytter bolig. Det skyldes blant annet at de som bor her har flere muligheter til å skifte bomiljø, eller arbeid uten å måtte flytte til en annen kommune. I tillegg er det enklere å pendle mellom bolig

og jobb. Mange velger heller å bli boende i samme kommune enn å flytte hvis de for eksempel får ny jobb i nabokommunen. I de mindre byene og i mindre sentrale strøk finnes ikke alltid denne muligheten. Ønsker man ny jobb, må man i mange tilfeller flytte til en annen kommune fordi mulighetene for ny jobb innenfor nærområdene ofte er små, og avstandene er for store til å pendle. I de minste kommunene er det jevnt over bare endringer i livsfase som er årsak til at man bytter bolig innenfor samme kommune. Selv om bytte av bolig er vanligst innenfor de større byene, faller flytting innenfor kommunene mer sammen med arbeidsmarkedet her. Man kan flytte nærmere jobben, men fremdels bo i samme kommune.

Kvinner i 20-årene flytter oftest, enten det er mellom landsdeler, kommuner eller innenfor kommunen. Flyttehyppigheten blant personer i 20-årene ligger godt over landsgjennomsnittet, men det er stort sett innenfor de største byene at denne gruppen har høy flytteaktivitet. Innenfor de minste kommunene er det en høy andel eldre som flytter. De eldre flytter imidlertid i svært liten grad ut av hjemkommunen.

Flytting omfatter aktivitet på flere geografiske nivåer. Flytting registreres innenfor en kommune eller mellom kommuner. Noen av flyttingene mellom to kommuner strekker seg fra en landsdel til en annen, eller fra et fylke til et annet. Tittlene på avisartiklene det ble referert til i begynnelsen av artikkelen blir derfor unyanserte. Innenfor kommunene kan det se ut som at "de eldre rømmer huset", mens mellom kommuner og landsdeler flytter nesten ingen over 50 år. Og det kan virke som om nordmenn flytter som aldri før. De absolutte tallene for flytting innenfor kommunene viser at det har vært en økning på 57 000 flyttinger i løpet av en femårsperiode. Med det enorme fokuset det har vært på boligmarkedet, er dette tilsynelatende en helt korrekt slutning. Det er imidlertid slik at en del av økningen i flyttinger må tilskrives innskjerping av registreringsrutiner, og at folk sannsynligvis har blitt mer oppmerksom på at de må melde flytting.

¹ Oslo/Akershus, Sør-Østlandet, Hedmark/Oppland, Agder/Rogaland, Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge.

Referanser

Sørli, Kjetil (2003): "Bosetting, flytting og regional utvikling", Kap 3 i Frønes Ivar og Lise Kjølros (red.): *Det norske samfunnet*, Gyldendals akademiske, 2003.

Sørli, Kjetil (2004): "Økende gjennomtrekk i storbyene" i *Regionale Trender 1/2004*, NIBR.

Østby, Lars (2002): Nordmenn på flyttetoppen, *Samfunnspeilet 1*, 2002, Statistisk sentralbyrå.